

KUOPION HIIPPAKUNNAN PIISPA

Avoin kirje sisarille ja veljille esikoislestadiolaisessa herätysliikkeessä

Esikoislestadiolaisen herätysliike on syntynyt evankelis-luterilaisen kirkon hengellisessä yhteydessä. Liikkeen juuret ovat syvällä kirkkomme tunnustuksessa ja hengellisessä elämässä. Uskonpuhdistaja Martti Lutherin oppia arvostetaan korkealle ja Lars Levi Laestadiuksen, Ruotsin kirkon papin, saarnoista ammennetaan lohdutusta ja ohjausta elämään. Esikoiset tunnetaan kirkossamme Kristusta seuraavina ja evankelis-luterilaista uskoa tunnustavina sisarina ja veljinä.

Seuroissa kuulutetaan Kristuksen täytettyä sovitustyötä ja sen tuomaa iloa ja rauhaa. Yhteisöllisyys on vahvaa ja syntien anteeksiantamusta julistetaan rohkeasti. Seuroissa rohkaistetaan myös moniin evankeliumista nouseviin hyveisiin, kuten rehellisyyteen, lainkuuliaisuuteen ja lähimmäisenrakkauteen. Terveellisiä ja yksinkertaisia elämäntapoja pidetään tärkeämpänä kuin pröystäilevää elämäntyyliä.

Esikoisten laulukirja ”Virsi- ja Hengellisiä lauluja” kuvaa hyvin liikkeen kirkkosuhdetta: kirkkomme Virsi- ja esikoisten omat Hengelliset laulut kuuluvat yhteen. Molemmat elävät sulassa sovussa samojen kansien sisällä.

Esikoisten sisäinen kriisi

Nyt liikkeen ylle on syntynyt synkkiä pilviä, jotka uhkaavat sekä liikkeen sisäistä yhtenäisyyttä että sen suhdetta evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Viime aikoina jotkut liikkeen seurapuhujat ovat halunneet aloittaa sakramenttien toimittamisen omin luvun ja omilla seuratuilla.

Tällainen toiminta poikkeaa ratkaisevasti liikkeen aiemmista toimintatavoista. Se on johtanut liikkeen sisäiseen kriisiin. Yksipuolisilla toimillaan liike uhkaa ajautua eroon evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksesta, järjestyksestä ja yhteydestä.

Monet liikkeen puhujat ja jäsenet vastustavat hanketta ja pitävät sitä vakavana virheenä. He eivät pidä oikeana irtautumista evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksesta ja järjestyksestä. He katsovat, että hanke on myös vastoin liikkeen omia sääntöjä. Yhdistyksen säännöissä puhutaan rukoushuoneiden perustamisesta ja hartaustilaisuuksien järjestämisestä uskonnollisen elämän syventämiseksi. Kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta ei puhuta. Yhdistyksen hallituksen asettama sakramenttityöryhmä ei ole ehdottanut sakramenttien ottamista omiin käsiin, eikä sellainen kuulu työryhmän valtuuksiin. Yhdistyksen sääntöjen mukaan hallituksella, saarnaajien

kokouksella tai paikallisosastolla ei ole toimivaltaa tehdä päätöstä näin merkittävässä yhdistyksen sääntöjä ja tulevaisuutta koskevassa asiassa. Ylin päätösvalta kuuluu yhdistyslain ja esikoisten omien sääntöjenkin mukaan ”yhdistyksen jäsenille.” Yhdistyksen päätäntäoikeutta käyttää yhdistyksen kokous.

Osa liikkeen puhujista ja jäsenistä pitää tarpeettomana, että liikkeen maallikkosaarnaajat ryhtyisivät hoitamaan kirkon papille kuuluvia sakramentteja. Osa heistä kertoo kokeneensa painostusta, pelottelua ja eristämistä. Monet vanhemmat pelkäävät laittomasti kastettujen lasten joutuvan kirkon ulkopuolelle. Heillä on syvä ja aiheellinen huoli liikkeen yhtenäisyydestä ja tulevaisuudesta.

Tällaisessa tilanteessa useat piispat ja kirkkoherrat ovat pyrkineet kuulemaan esikoisia ja käymään avoimia keskusteluja heidän kanssaan. Tähän olen pyrkinyt myös omassa hiippakunnassani. Keskustelu on tärkeää keskinäisen yhteyden kannalta. On tärkeää, että piispoilla on totuudenmukainen käsitys esikoisten toiveista ja odotuksista. Vain siten voimme yrittää etsiä niihin yhdessä vastauksia. Yhtä tärkeää on toisaalta, että virheellisten uskomusten sijasta esikoislestadiolaisilla on totuudenmukainen käsitys hankkeen vahingollisista seurauksista liikkeen tulevaisuudelle ja kirkkomme ykseydelle.

Useat piispat ovat kuulleet eri osapuolia, käyneet asiallisia keskusteluja ja vedonneet kärsivällisesti hankkeen luopumiseksi ja kirkon ykseyden säilyttämiseksi. Olen itse vierailut esikoisten seuratuvalle Joensuussa ja Enossa, puhunut esikoisten kirkkopyhässä ja vedonnut liikkeeseen useissa lehtikirjoituksissa (Kotimaa ja Karjalainen). Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli kutsui liikkeen johtoa kuultavaksi 3.3.2016.

Avoimuuden ja totuudellisuuden nimissä tahdon käsitellä tässä kirjeessä niitä syitä, joita olen kuullut näissä yhteyksissä. Siten jokainen voi itse arvioida esikoislestadiolaisten johdon näkemyksiä ja toimia.

Kirkon tunnustuksen ja järjestyksen mukaan sakramenttien hoitaminen kuuluu papille

Suomen evankelis-luterilainen kirkkomme ”tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa ja evankelis-luterilaisissa tunnustuskirjoissa” (Kirkkolaki 1:1). Tämä kirkkolain ensimmäinen ja tärkein pykälä antaa kirkollemme identiteetin ja asettaa Raamatun kirkon korkeimmaksi auktoriteetiksi. Kuten kirkkojärjestys toteaa, kirkkomme pitää korkeimpana ohjeenaan sitä tunnustuskirjojen periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan (Kirkkojärjestys 1:1).

Samalla näistä kohdista käy ilmi, että kirkko ei hyväksy Raamatun tulkitsemista mielivaltaisesti: evankelis-luterilaisina kristittyinä pidämme apostolisia uskontunnustuksia ja luterilaisia tunnustuskirjoja oikeina, luotettavina, puhtaina ja ohjeellisina Jumalan sanan selityksinä.

Esikoislestadiolaisen herätysliikkeen tulee sitoutua tähän tunnustusperustaan. Näin he ovat vakuuttaneet. Se on ilahduttavaa. Silloin meillä on yhteinen pohja.

Tästä huolimatta jotkut esikoiset ovat sanoutuneet irti eräistä evankelis-luterilaisen tunnustuksen keskeisistä kohdista. Otan esille yhden kohdan.

Augsburgin tunnustuksen, kirkkomme tärkeimmän tunnustuskirjan, mukaan kolmiyhteinen Jumala on asettanut kirkkoonsa pappisviran Jumalan sanan julistamista ja Kristuksen asettamien sakramenttien jakamista varten. Tämä virka on asetettu ”pelastavan uskon saamiseksi”. Pyhä Henki toimii sanan julistuksen ja sakramenttien kautta synnyttäen ja vahvistaen pelastavaa uskoa.

”Kirkollisesta virasta: Jotta saisimme tämän uskon, on asetettu evankeliumin opettamisen ja sakramenttien jakamisen virka. Sanaa ja sakramenteja välineinä käyttäen lahjoitetaan Pyhä Henki, joka niissä, jotka kuulevat evankeliumin, vaikuttaa uskon missä ja milloin Jumala hyväksi näkee.” (Augsburgin tunnustus, V artikla).

Jotta asiasta ei jäisi mitään epäselvää, Augsburgin tunnustus kieltää papiksi vihkimättömiä henkilöitä toimittamasta sakramenteja. ”Kirkollisesta järjestyksestä seurakuntamme opettavat, ettei kirkossa kukaan saa julkisesti opettaa eikä hoitaa sakramenteja ilman asianmukaista kutsumista.” Augsburgin tunnustus, XIV artikla). Latinankielisessä tekstissä oleva viittaus asianmukaiseen kutsumiseen (*rite vocatus*) tarkoittaa kutsumista ja vihkimistä pappisvirkaan, mikä käy ilmi esimerkiksi Philipp Melanchthonin omasta selitysteoksesta Augsburgin tunnustukseen.

Augsburgin tunnustus tahtoo myös säilyttää piispan viran (kreikaksi *episkopos*). Raamatussa tämän seurakuntien kaitsijan eli piispan virka mainitaan useaan kertaan (Fil. 1:1; Apt. 20:28; 1. Tim. 3:2; Tiit. 1:7). Luterilaisen käsityksen mukaan piispan tulee keskittyä maallisten tehtävien sijasta Jumalan sanan opettamiseen, sakramenttien hoitamiseen, syntien päästämiseen ja evankeliumin vastaisten oppien torjumiseen (Augsburgin tunnustus XXVIII).

Kirkkomme uskonkäsityksen ja tunnustuksen mukaan Kristuksen asettamien sakramenttien julkinen hoitaminen kuuluu Jumalan asettamalle kirkon vihkimysviralle, pappisviralle. Tämä on myös Lutherin oppi. Pappisvirka eli sanan ja sakramenttien hoitamisen palveluvirka on Lutherin mukaan Jumalan sanan julistuksen, kasteen, ehtoollisen ja ripin rinnalla viides todellisen kirkon tuntomerkki: ”Viidenneksi tosi kirkko tunnetaan siitä, että sillä on virka, johon se kutsuu ja vihkii sananpalvelijoita” (Kirkosta ja kirkolliskokouksista 1539, WA 50, 509–653). Tähän järjestykseen myös Lars Levi Laestadius, itsekin evankelis-luterilaisen kirkon pappi, sitoutui julistuksessaan ja työssään.

Kirkkolainsäädäntö on tässä asiassa johdonmukainen kirkkomme tunnustuksen ja raamatuntulkinnan kanssa. Se säätää yksiselitteisesti, että ”ehtoollisen jakaa pappi” (KJ 2:12) ja ”kasteen toimittaa pappi” (KJ 2:13). Kirkkolain mukaan ”evankeliumin julistamista ja sakramenttien jakamista varten kirkossa on pappisvirka, joka saadaan papiksi vihkimisessä” (KL 5:1). Pappisvirkaan vihittäväksi hyväksymisestä päättävät piispa ja tuomiokapituli (KL 5:1).

Edellä sanotusta käy ilmi, että joidenkin esikoisten maallikkosaarnaajien pyrkimys kumota pappisvirka ja toimittaa on kasteita ja ehtoollisia on selvästi ja yksiselitteisesti ristiriidassa kirkkomme tunnustuksen (Augsburgin tunnustus V ja XVI) ja järjestyksen (KJ 2:12–13) kanssa.

Miten sakramenttien laitonta toimittamista on yritetty perustella?

Käymissäni keskusteluissa on yritetty perustella sakramenttien ottamista omiin käsiin erityisesti neljällä perustelulla: 1) yleinen maallistuminen, 2) pappisviran avaaminen naisille ja 3) Porvoon sopimuksen hyväksyminen. Lisäksi toiminta pyrittiin oikeuttamaan 4) vetoamalla Martti Lutherin kirjeeseen böömiläisille vuonna 1523.

Haluan seuraavassa esittää oman käsitykseni näistä perusteluista, jotta myös jokainen esikoinen voisi arvioida niitä itsenäisesti.

1. Yleinen maallistuminen on tosiasia Euroopassa, Suomessa, myös kirkkomme sisällä. Tämä huoli ei kuitenkaan ole esikoisten etuoikeus, sillä jokainen Kristusta rakastava seurakuntalainen, luottamushenkilö, pappi ja piispa on huolissaan maallistumisesta ja pyrkii edistämään Kristuksen evankeliumia sanoin ja teoin.

Kukaan ei voi kuitenkaan luvata, että jokainen kirkon jäsen tai työntekijä pysyy aina oikeassa uskossa ja toimii elämässään esimerkillisesti. Seurakunnan pyhyys on Kristuksen pyhyyttä, eikä voi riippua meidän syntisten varassa. On oikein opettaa lakia ja evankeliumia, mutta kohtuutonta kuvitella, että yksittäinen kirkon jäsen, työntekijä tai pappi ei voisi erehtyä opillisesti tai langeta moraalisesti. Tämä koskee myös esikoisia. Kukaan teistä ei ole immuuni synnille, erehdyksille ja lankeemuksille. Vaatimus pelkistä pyhistä koostuvasta seurakunnasta on vastoin Jeesuksen opetusta (Matt. 13:24–30) ja evankelis-luterilaista uskonkäsitystä (Augsburgin tunnustus VIII ja XII). Niin kirkkona kuin sen yksittäisinä jäseninä tarvitsemme jatkuvaa katumusta ja puhdistusta. Tämä koskee myös jokaista esikoislestadiolaista kirkon jäsentä.

Huoli maallistumisesta ei oikeuta toimimaan vastoin kirkon tunnustusta ja järjestystä. Asia on päinvastoin. Eikö juuri vaikeina aikoina tarvita kaikkia sitoutumaan kirkon uskoon ja hengelliseen elämään? Eikö juuri nyt ole aika julistaa iloisesti Kristuksen evankeliumia, siirtää yhteistä uskonperintöä lapsillemme ja kantaa yhteistä vastuuta kirkostamme? Tähän tarvitaan myös esikoislestadiolaisten sisarten ja veljien panosta, ei eristäytymistä tai kirkon hajottamiseen tähtääviä toimia.

2. Kirkkomme avasi pappisviran naisille vuonna 1986. Tämä tapahtui huolellisen selvityksen ja pitkän keskustelun jälkeen. Monet esikoiset eivät pidä tätä ratkaisua teologisesti oikeana.

Kirkkomme ei tule muuttamaan tätä päätöstä. Toisaalta kirkkomme ei myöskään tule vaatimaan, että esikoisten tulee luopua omasta hengellisestä vakaumuksestaan tässä asiassa. Monien, välillä vaikeidenkin vaiheiden, kautta olemme oppineet elämään kirkossa eri virkakäsitysten kanssa.

Tämä koskee myös esikoisia. Kirkkojärjestys antaa oikeuden siihen, että esikoislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvalla kirkon jäsenellä on oikeus kutsua omaan perhejuhlaansa toivomansa pappi (KJ 2:24). Piispojen 4.3.2009 hyväksymän tahdonilmauksen nojalla esikoisten paikallisyhdistyksillä on oikeus saada kirkkotiloja käyttöön omia kirkkopyhiään varten, kunhan kirkon järjestystä noudatetaan. Kaikissa keskusteluissa esikoisten johto on myöntänyt, että tähän järjestelyyn perustuva yhteistyö on toiminut hyvin. Mahdolliset epäonnistumiset yksittäisissä tapauksissa eivät muuta suurta kuvaa. Jos esikoiset ryhtyvät toimittamaan sakramenteja laittomasti ja omavaltaisesti, he katkaisevat toimivan yhteistyön seurakuntien kanssa ja ovat itse siitä vastuussa.

3. Porvoon sopimuksessa Pohjoismaiden ja Baltian evankelis-luterilaiset kirkot sekä Brittein saarten anglikaaniset kirkot toteavat keskinäisen ehtoollisyhteyden ja toivottavat toistensa jäsenet tervetulleiksi ottamaan vastaan toistensa sakramenteja ja pastoraalisia palveluja. Sopimus vahvistaa siten kirkkomme jäsenten asemaa ulkomailla esimerkiksi siten, että Englannissa asuva kirkkomme jäsen voi päästä anglikaanilapsen kummiksi. Kirkkomme kirkolliskokous hyväksyi Porvoon sopimuksen jo vuonna 1993, siis yli 20 vuotta sitten. On vaikea ymmärtää, mikä on saanut juuri nyt muutamat esikoiset takertumaan tähän sopimukseen.

Porvoon julkilausumassa oppia koskevat artiklat (30.a-1) sopivat yhteen evankelis-luterilaisen tunnustuksen kanssa. Esimerkiksi ensimmäinen kohta vahvistaa Raamatun arvoavallan selvästi ja yksiselitteisesti: ”Me hyväksymme, että Vanhan ja Uuden testamentin kanoniset kirjat ovat riittävä, Pyhän Hengen johdatuksesta syntynyt, ohjeellinen, profeettallinen ja apostolinen kirja ja todistus Jumalan ilmoituksesta Kristuksessa. Me uskomme, että Raamatussa – joka on Jumalan sanaa ja todistusta evankeliumista – iankaikkinen elämä on tarjolla koko ihmiskunnalle, ja että se sisältää kaiken pelastukseen välttämättömän tiedon.” (32.a). Monet kohdat, esimerkiksi juuri ehtoollista koskeva, on kirjoitettu sanasta sanaan luterilaisten tärkeimmän tunnustuskirjan, Augsburgin tunnustuksen mukaisesti.

Jos esikoiset haluavat olla uskollisia evankelis-luterilaiselle tunnustukselle, Lutherin opille ja Laestadiuksen perinnölle, he sitoutuvat mielellään tähän oppiin Raamatun asemasta ja arvoavallasta.

Martti Luther oli pappi ja piti pappisvirkaa Jumalan asetuksena

Esikoisten omissa säännöissä viitataan ”Lutherin oppiin” arvoavaltaisena julistusta ja toimintaa ohjaavana auktoriteettina. Jotkut esikoiset ovat pyrkineet oikeuttamaan tunnustuksen vastaisen toiminnan vetoamalla Martti Lutherin kirjeeseen Böömin veljille (1523). Heidän käsityksensä mukaan tässä kirjeessä Luther kumoaisi pappisviran ja kannattaisi kaikkien kastettujen oikeutta toimittaa sakramenteja.

Tämä tulkinta Lutherin kirjeestä on väärä. Vaikka latinankielinen kirje (WA 12, 169–196) ei kuulu luterilaisiin tunnustuskirjoihin, se on sopusoinnussa Augsburgin tunnustuksen kanssa. Kirjeessään Böömin veljille Luther nimenomaan toteaa, että ”ordinaatio” eli apostolisen perinteen mukaisesti rukouksin ja kätenpällepanemisin tapahtuva papiksi vihkiminen perustuu ”Raamatun arvoavallalle sekä apostolien ohjeisiin ja esimerkkiin”, jotta seurakunta saisi sananpalvelijoita: ”Julkinen sanan palveluvirka, jonka välityksellä Jumalan salaisuudet tehdään tunnetuksi, tulee asettaa pyhän vihkimyksen (ordinatio) kautta kirkon korkeimmaksi ja tärkeimmäksi asiaksi. Sillä ilman sanaa kirkko ei ole mitään ja sanan varassa on kaikki.” (WA 12, 173. 1-6). Hän arvostelee keskiajan katolista kirkkoa kohtalokkaasta kaventamisesta: pappisviran hoitamisessa oli keskitytty vain rikkiin ja messu-uhrin toimittamiseen, mutta sivuutettu evankeliumin opettaminen eli sanan palvelu.

Martti Luther ei missään nimessä kumoa pappisvirkaa, vaan päinvastoin puolustaa sitä ja pyrkii palauttamaan sanan julistuksen takaisin pastoreiden työn ytimeen. Hän kehottaa böömiläisiä (WA 12, 194, 1) valitsemaan ja vihkimään piispoja (episcopi) ja pastoreita (pastores) Jumalan sanan palvelijoiksi (minister). Hän vahvistaa tämän käsityksen myöhemmässä kirjoituksessaan

Kirkosta ja kirkolliskokouksista. Siinä hän pitää kirkon vihkimysvirkaa yhtenä todellisen kirkon tuntomerkinä. Tähän virkaan tullaan kirkon valinnan ja vihkimisen kautta.

Muussa yhteydessä on käynyt ilmi, että jotkut esikoisten johtohenkilöt perustelevat omavaltaista sakramenttien toimittamista vetoamalla Lutherin kirjeeseen Strasbourgilaisille. Myös tämä perustelu on virheellinen, sillä kirje ei liity nyt puheena olevaan kysymykseen.

Perustelut sakramenttien toimittamiseksi omavaltaisesti osoittautuvat lopulta sisäisesti ristiriitaisiksi. On ristiriitaista sanoa, että Raamatun mukaan vain mies voi olla pappi ja sen jälkeen väittää, että Raamattu, Luther tai tunnustuskirjat eivät tunne koko pappisvirkaa. On ristiriitaista sanoa kirkon luopuneen omasta tunnustuksestaan ja sen jälkeen itse omilla teoilla ja sanoilla toimia evankelis-luterilaista tunnustusta vastaan, kuten jotkut esikoiset nyt haluaisivat.

Ykseys ja yhteys voidaan säilyttää

Ennen kuolemaansa Jeesus Kristus rukoili, että hänen seuraajansa ”olisivat yhtä” niin kuin Isä ja Poika ovat yhtä (Joh. 17: 11, 21). Jumala itse kehottaa sanassaan: ”Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään Hengen luoma ykseys. On vain yksi ruumis ja yksi Henki, yksi Herra, yksi usko, yksi kaste. Hän liittää yhteen koko ruumiin ja pitää sitä koossa ja näin ruumis kasvaa ja rakentuu rakkaudessa” (Ef. 4:3-4, 16).

Apostoli Paavali muistuttaa, että meidät on kastettu yhdeksi Kristuksen ruumiiksi ja yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät (Room. 12:13). Hän kehottaa Kristuksen nimeen vedoten toimimaan niin, että emme aiheuta hajaannusta (1. Kor. 1:10) emmekä surua Pyhälle Hengelle (Ef. 4:30).

Vetoan, että uskollisina näille kehotuksille esikoislestadiolaiset pysyvät kirkon yhteydessä ja sitoutuvat sen tunnustukseen. Yhteys on yhä mahdollista. Se onnistuu, kun esikoislestadiolaisten perheiden ja paikallisosastojen hengellinen elämä järjestetään siten kuin se on jo vuosikymmenien ajan järjestetty kirkkomme seurakunnissa. Siihen saatte kaiken tukeni ja apuni. Sen ehdoton edellytys on, että esikoisten paikallisyhdistykset pidättyvät sellaisista uusista käytännöistä, jotka ovat yksiselitteisesti kirkon tunnustuksen ja järjestyksen vastaisia.

Muut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispat ovat tietoisia tästä kirjeestä ja liittyvät tähän vetoomukseen.

Kuopiossa 27. päivänä huhtikuuta 2016

Jari Jolkkonen
Kuopion hiippakunnan piispa